

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

А. М. Захарченко
С. М. Алфьоров

**РОЗГЛЯД СПОРІВ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ
ПОВНОВАЖЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ
ЗА ОБІГОМ ЗБРОЇ**

Коментар судової практики

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 351.74:342.565.4(477)
3-38

Рекомендовано до друку Вченою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 18 від 28 червня 2023 року)

Захарченко А. М.

3-38 Розгляд спорів щодо реалізації повноважень Національної поліції у сфері контролю за обігом зброї : коментар судової практики / А. М. Захарченко, С. М. Алфьоров. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – 56 с.

ISBN 978-617-8263-31-7

У коментарі представлено аналіз судової практики розгляду спорів, що виникають у зв'язку з реалізацією органами (підрозділами) Національної поліції наданих їм повноважень щодо видачі громадянам дозволів на придбання, зберігання, перевезення і використання певних видів зброї невійськового призначення; анулювання таких дозволів; продовження терміну їх дії; здійснення перевірок дотримання фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї. Акцентовано увагу на проблемних питаннях, пов'язаних із неодноковим тлумаченням і застосуванням окремих положень нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів (підрозділів) Національної поліції за відповідним напрямом.

Коментар може становити інтерес для працівників органів (підрозділів) Національної поліції, адвокатів, науковців та всіх, хто шукає відповіді на питання щодо розв'язання вищевказаної категорії судових спорів.

УДК 351.74:342.565.4(477)

ISBN 978-617-8263-31-7

© А. М. Захарченко, С. М. Алфьоров, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. СУДОВА ПРАКТИКА РОЗГЛЯДУ СПОРІВ З ПРИВОДУ ПРАВОМІРНОСТІ ВІДМОВИ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ВИДАЧІ ДОЗВОЛІВ НА ПРИДБАННЯ, ЗБЕРІГАННЯ ТА НОСІННЯ ЗБРОЇ, АНУЛЮВАННЯ ТАКИХ ДОЗВОЛІВ, ПРОДОВЖЕННЯ ТЕРМІНУ ЇХ ДІЇ	7
2. СУДОВА ПРАКТИКА РОЗГЛЯДУ СПОРІВ З ПРИВОДУ ПРАВОМІРНОСТІ ДІЙ ТА РІШЕНЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ФІЗИЧНИМИ ТА ЮРИДИЧНИМИ ОСОБАМИ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВИЛ ТА ПОРЯДКУ ЗБЕРІГАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ЗБРОЇ	48

Передмова

Однією з важливих складових компетенції органів (підрозділів) Національної поліції України є повноваження у сфері контролю за обігом зброї. Зокрема, органи (підрозділи) Національної поліції уповноважені видавати громадянам і юридичним особам дозволи на придбання, зберігання, перевезення і використання певних видів зброї невійськового призначення, перевіряти дотримання спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, здійснювати анулювання виданих дозволів за наявності для цього правових підстав.

На цей час правова основа діяльності Національної поліції у вищевказаній сфері суспільних відносин представлена положеннями Закону України «Про Національну поліцію» (п. 21 ч. 1 ст. 23, п. 8 ч. 1 ст. 31, ст. 39) та низкою підзаконних нормативно-правових актів, серед яких:

- Положення про дозвільну систему, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 576 (із змінами);

- постанова Кабінету Міністрів України від 4 червня 2007 р. № 795 «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби, і розміру плати за їх надання» (із змінами);

- наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 серпня 1998 р. № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних

частин зброї та вибухових матеріалів» (із змінами) (далі – *Інструкція № 622*);

– наказ Міністерства внутрішніх справ України від 1 березня 2022 р. № 170 «Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану».

Застосування зазначених нормативно-правових актів супроводжується виникненням низки проблемних питань, і деякі рішення та дії органів (підрозділів) Національної поліції стають предметом судового оскарження. Зокрема, громадяни нерідко звертаються до суду з позовами про визнання неправомірною відмови органів поліції у наданні заявникам дозволів на придбання, зберігання та носіння зброї, скасування висновків про анулювання раніше виданих дозволів, визнання неправомірною відмови у продовженні терміну дії дозволів на зброю, та ін. При цьому судова практика розгляду цієї категорії спорів свідчить, що у багатьох випадках учасники таких відносин по-різному тлумачать положення законодавства, що визначає повноваження Національної поліції у вказаній сфері. Більш того, вирішуючи такі спори, суди подекуди керуються протилежними правовими позиціями, що вказує на потребу узагальнення та упорядкування відповідної судової практики.

Наведене вище обумовило підготовку представленого коментаря, який містить аналіз найбільш значущих правових позицій, застосованих судами під час розгляду спорів щодо реалізації повноважень Національної поліції у сфері контролю за обігом зброї у період з 2019 р. по перше півріччя 2023 р.

Підготовлений матеріал може бути корисним для працівників органів (підрозділів) Національної поліції, що безпосередньо забезпечують реалізацію повноважень у сфері контролю за обігом зброї, і виступають як представники органів (підрозділів) Національної поліції під час судового розгляду відповідної категорії спорів.

Врахування проблемних питань, висвітлених у цьому коментарі, може стати підґрунтям для подальшого удосконалення законодавства, що регламентує відповідний напрям діяльності Національної поліції, в тому числі для доопрацювання проекту Закону про право на цивільну вогнепальну зброю (реєстр. № 5708 від 25.06.2021), який перебуває на розгляді Верховної Ради України.

1. Судова практика розгляду спорів з приводу правомірності відмови органів Національної поліції у видачі дозволів на придбання, зберігання та носіння зброї, анулювання таких дозволів, продовження терміну їх дії

На цей час пунктом 2.1 Інструкції № 622 передбачено, що здійснюючи дозвільну систему, органи поліції відповідно до законодавства України видають громадянам дозволи на придбання, зберігання та носіння вогнепальної мисливської зброї, холодної, охолощеної, пневматичної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії.

Перелік підстав для відмови у видачі вищевказаних дозволів визначено пунктом 5.1 цієї Інструкції, а саме, передбачено, що органи поліції не мають права видавати дозволи на придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, пневматичної чи холодної зброї, пристроїв та патронів до них громадянам, а також проводити їх перереєстрацію в разі:

наявності в особи медичних протипоказань до виконання вказаних функціональних обов'язків та володіння зброєю;

наявності даних про систематичне (два чи більше разів) порушення такою особою громадського порядку, неусунення виявлених раніше порушень вимог цієї Інструкції щодо зберігання, перевезення, використання раніше придбаної зброї, пристроїв, зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних речовин без призначення лікаря, інших одурманюючих

засобів, вчинення домашнього насильства, що підтверджується документально;

наявності вмотивованої постанови державного виконавця про встановлення тимчасового обмеження боржника в праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною та охолощеною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії;

надходження від уповноваженого органу до уповноваженого підрозділу з контролю за обігом зброї інформації про повідомлення такій особі про підозру або інформації про складення щодо такої особи повідомлення про підозру, що не вручене через невстановлення її місцезнаходження;

наявності в особи судимості за злочин, яка не погашена або не знята в установленому порядку;

відсутності довідки про вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування;

відсутності права, визначеного актами законодавства, на придбання, зберігання і носіння пристроїв¹.

Водночас главою 4 розділу 1 Інструкції № 622 визначено, що органам поліції надано право анулювати дозволи на придбання, зберігання, носіння зброї, основних частин зброї та пристроїв, видані громадянам, у випадках, передбачених пунктом 5.1 глави 5 цього розділу. З урахуванням цього, органи Національної поліції та судові органи обґрунтовано вважають,

¹ Поряд з Інструкцією № 622 нині також є чинним нормативно-правовий акт тимчасового характеру – наказ Міністерства внутрішніх справ України від 1 березня 2022 р. № 170 «Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану». Цей наказ, зокрема, містить перелік підстав для відмови у видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану. Відповідні норми Інструкції № 622 та наказу № 170 співвідносяться як загальні та спеціальні.

що перелік підстав для невидачі дозволу на придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, пневматичної чи холодної зброї, пристроїв та патронів до них громадянам, а також проведення їх перереєстрації, зазначених в пункті 5.1 Інструкції № 622, також є переліком підстав для анулювання таких дозволів².

Регламентуючи відносини, що виникають у зв'язку з видачею вищевказаних дозволів, Інструкція № 622 встановлює переліки документів, які мають бути подані заявниками до органів Національної поліції для одержання дозволів на придбання, зберігання та носіння певних видів зброї. При цьому Інструкція прямо не визначає правових наслідків подання заявником документів не в повному обсязі, відсутності у поданих документах обов'язкових відомостей або зазначення у документах недостовірних відомостей. На практиці ж у разі виникнення таких випадків відповідні факти розглядаються як додаткові підстави для відмови у видачі дозволу, і суди обґрунтовано вважають таку відмову правомірною.

Зокрема, дослідивши матеріали адміністративної справи № 400/919/20 суд встановив, що позивач – ОСОБА_1 22.10.2019 р. звернувся до Новоодеського відділу поліції ГУНП в Миколаївській області із заявою про надання йому дозволу на придбання однієї одиниці мисливської гладкоствольної зброї.

22.11.2019 року відділ поліції відмовив позивачу у видачі дозволу. У листі відділу поліції було вказано, що за заявою ОСОБА_1 про надання відповідного дозволу проведено перевірку, за

² Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 3 березня 2020 р. у справі № 540/544/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87963296>; Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 16 квітня 2020 р. у справі № 420/229/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88815009>; Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27 квітня 2020 р. у справі № 440/4600/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88933255>; Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 29 січня 2021 р. у справі № 640/1452/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94511792>.

результатами якої було встановлено, що за адресою АДРЕСА_2 позивач постійно не проживає. Неодноразово був здійснений виїзд за цією адресою дільничним офіцером поліції для перевірки умов зберігання зброї, тому не відомо, чи є умови для зберігання зброї, на яку ОСОБА_1 хоче отримати дозвіл.

Надаючи оцінку обставинам справи, суд зазначив, що згідно з пунктом 12.2 Інструкції № 622 для одержання громадянами в органах поліції дозволу на придбання мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної зброї, пневматичної зброї, холодної та охолощеної зброї заявником подаються, зокрема, копії 1, 2 та 11 сторінок паспорта громадянина України. Якщо фактичне проживання громадянина інше, ніж зазначене в паспорті, необхідно надати документ, що підтверджує фактичне місце проживання громадянина (договір оренди житлового приміщення, свідоцтво про право власності на житлове приміщення тощо).

Дозволи на придбання, зберігання та носіння зброї оформляються, переоформляються після проведення органами поліції у встановленому порядку перевірок, тривалість яких не повинна перевищувати один місяць, щодо відсутності обставин, визначених у пункті 5.1 глави 5 розділу I цієї Інструкції, та достовірності документів, які подані для отримання, перереєстрації зазначених дозволів.

З матеріалів, наданих відповідачем до суду, вбачається, що працівниками поліції для проведення перевірки щодо правил зберігання зброї позивачем неодноразово здійснювалися виходи за місцем проживання ОСОБА_1 та встановлено, що ОСОБА_1 постійно не проживає за адресою АДРЕСА_2 вже тривалий час (більш ніж сім років згідно з поясненнями сусідів). Даних про зміну місця проживання позивач до відповідача не надавав, хоча згідно з п. 12.2 Інструкції № 622 особи, що звернулися до органів поліції за видачею дозволів на придбання, зберігання та носіння зброї персонально відповідають за достовірність наданих документів відповідно до законодавства України.

За таких підстав суд дійшов висновку, що відповідач діяв в межах чинного законодавства та згідно з вимогами, встановленими Інструкцією № 622³.

Поряд із цим судова практика вказує на виникнення значної кількості спірних ситуацій, пов'язаних з неоднаковим тлумаченням і застосуванням окремих положень пункту 5.1 Інструкції № 622, що визначає перелік підстав для відмови у видачі певній особі дозволу на придбання, зберігання та носіння зброї. Зокрема, це стосується підстав, розглянутих нижче.

Наявність даних про систематичне (два чи більше разів) порушення особою громадського порядку (абзац четвертий пункту 5.1 Інструкції № 622).

Закріплюючи таку підставу для відмови у видачі дозволу, Інструкція № 622 не дає відповіді на питання стосовно того, які саме неправомірні дії слід вважати порушенням громадського порядку. Разом з тим аналіз матеріалів практики вказує на те, що суди тлумачать абзац 4 п. 5.1 Інструкції № 622 як такий, що поширюється на випадки систематичного вчинення особою: 1) адміністративних правопорушень, які передбачені главою 14 Кодексу України про адміністративні правопорушення («Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку»); 2) кримінальних правопорушень, передбачених розділом XII Кримінального кодексу України («Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності»).

Зокрема, під час судового розгляду однієї із справ було встановлено, що орган поліції відмовив особі у наданні дозволу на придбання та зберігання мисливської зброї у зв'язку із

³ Рішення Миколаївського окружного адміністративного суду від 22 вересня 2020 р. у справі № 400/919/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91716126>; Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 3 березня 2021 р. у справі № 400/919/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95276524>

встановленням факту притягнення заявника 17.08.2020 до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), 01.04.2021 – за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 183 КУпАП.

Зважаючи на це, суд зазначив, що обставини притягнення заявника до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 122 КУпАП не є підставою для відмови в наданні йому дозволу на придбання та зберігання зброї, оскільки не свідчать про порушення такою особою громадського порядку. Водночас посилення органу поліції на правопорушення за ст. 183 КУпАП не свідчить про наявність саме систематичного порушення заявником громадського порядку⁴.

В іншій справі суд відзначив, що факт притягнення особи до адміністративної відповідальності за порушення природоохоронного законодавства не можна вважати фактом порушення особою громадського порядку, оскільки зазначені у постановках про накладення адміністративних стягнень на позивача статті КУпАП відносяться до порушень природоохоронного законодавства і не належать до правопорушень у сфері громадського порядку. Це стало однією з підстав для визнання протиправним та скасування висновку інспектора ВКОЗ СДС УПД ГУНП у Львівській області про анулювання дозволу на право зберігання та носіння мисливської нарізної зброї⁵.

За підсумками розгляду справи № 140/5408/21 суд відмовив особі у задоволенні позову, посилаючись на те, що на час прийняття органом Національної поліції спірного рішення про відмову у видачі дозволу на придбання зброї стосовно заявника було відкрите кримінальне провадження за статтями 263 (неза-

⁴ Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 4 жовтня 2022 р. у справі № 400/11852/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106596785>

⁵ Рішення Львівського окружного адміністративного суду від 22 лютого 2021 р. у справі № 380/6054/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95235613>

конне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами) та 296 (хуліганство) Кримінального кодексу України, які віднесені до злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності, що свідчить про систематичне порушення позивачем громадського порядку⁶.

Поряд із цим у мотивувальній частині рішення суду у справі № 400/307/20 зазначено, зокрема, таке: «Інструкція не містить застережень стосовно того, чи повинні бути встановлені порушення громадського порядку на підставі норм Кодексу про адміністративні правопорушення, яким гл. 14 особливої частини передбачений перелік правопорушень, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку або гл. 12 Особливої частини Кримінального кодексу України, якою передбачені злочини проти громадського порядку та моральності. Але відповідач не надав суду ніяких доказів, які б підтверджували притягнення позивача до адміністративної або кримінальної відповідальності за порушення громадського порядку... Посилання відповідача у висновку на те, що стосовно позивача проводяться слідчі дії за кримінальним провадженням за ч. 1 ст. 185 КК України (крадіжка) ЄРДР № 12017150020002110 від 21.05.2017 та за ч. 1 ст. 125 КК України (легкі тілесні ушкодження) ЄРДР 12019150030002685 від 06.07.2019 не приймається судом до уваги, оскільки наявність цих кримінальних проваджень не свідчить про порушення позивачем саме громадського порядку»⁷.

Згідно з правовою позицією, застосованою судами, належним доказом того, що мало місце порушення, яке посягає на

⁶ Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 13 вересня 2021 р. у справі № 140/5408/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99575632>; Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 4 квітня 2022 р. у справі № 140/5408/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103870802>

⁷ Рішення Миколаївського окружного адміністративного суду від 15 квітня 2020 р. у справі № 400/307/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88768374>; Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 12 серпня 2020 р. у справі № 400/307/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90950193>

громадський порядок та якою особою воно вчинено є вирок суду в кримінальному провадженні, або постанова суду (органу чи посадової особи уповноважених накладати адміністративне стягнення) у справі про адміністративне правопорушення, які набрали законної сили⁸. Поряд із цим протокол про адміністративне правопорушення сам по собі не вважається достатнім джерелом даних, що підтверджує вчинення адміністративного правопорушення.

Так, під час розгляду справи № 200/9881/19-а Донецький окружний адміністративний суд встановив, що при складанні оскаржуваного висновку про анулювання ОСОБІ_1 дозволу на зберігання зброї органом поліції було враховано, зокрема, наявність протоколу про вчинення цією особою адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 190 КУпАП.

Зважаючи на це, окружний адміністративний суд послався на постанову Верховного Суду від 10.05.2018 у справі № 760/9462/16-а, в якій зазначено, що <...> складання протоколу – це процесуальні дії суб'єкта владних повноважень, які спрямовані на фіксацію адміністративного правопорушення та, в силу положень статті 251 КУпАП, є предметом оцінки суду в якості доказу вчинення такого правопорушення при розгляді справи про притягнення особи до адміністративної відповідальності. Сам по собі протокол про адміністративне правопорушення не є рішенням суб'єкта владних повноважень <...>.

Отже, судове рішення, прийняте за наслідками розгляду матеріалів про притягнення ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 190 КУпАП, є належним джерелом даних про порушення ОСОБА_1 громадського порядку, а не відповідний протокол від 05.04.2019.

Як підсумок, суд дійшов висновку про недоведеність відповідачем та ГУНП наявності на момент прийняття оскаржуваного

⁸ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 18 березня 2021 р. у справі № 804/4884/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95616161>

висновку фактичних обставин, які б були підставою для анулювання дозволу на зберігання і носіння мисливської зброї⁹.

Разом з тим в окремих випадках суди додержувалися позиції, згідно з якою для підтвердження наявності даних про систематичне порушення особою громадського порядку наявність вироку суду в кримінальному провадженні або постанови у справі про адміністративне правопорушення не є обов'язковою, і наявність даних про порушення особою громадського порядку може підтверджуватися й в інший спосіб.

Так, листом ГУ НП у Волинській області від 25.01.2021 ОСОБА_1 було відмовлено в наданні дозволу на придбання та зберігання мисливської зброї у зв'язку з відкриттям кримінального провадження щодо нього за ч. 1 ст. 263 Кримінального кодексу України.

Оскаржуючи відмову в судовому порядку, ОСОБА_1 посилався на те, що п. 5.1 Інструкції № 622 передбачено вичерпний перелік підстав, за яких органи поліції не мають права видавати дозволи на придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, пневматичної чи холодної зброї, пристроїв та патронів до них громадянам, а також проводити їх перереєстрацію. При цьому, такої підстави для відмови у видачі дозволу, як наявність відкритого кримінального провадження відносно заявника, немає. Наявність відкритих кримінальних проваджень відносно особи не робить таку особу винною у вчиненні певного кримінального правопорушення, його вину органам досудового слідства треба буде довести в суді. Жодної підозри у вчиненні будь-якого злочину позивачу не вручалось. Наявність витягу з Єдиного реєстру досудових розслідувань не доводить його винуватість у вчиненні ним кримінального правопорушення.

Разом з тим за висновком суду такі доводи позивача не заслуговують на увагу, оскільки підставою для відмови у наданні

⁹ Рішення Донецького окружного адміністративного суду від 30 вересня 2019 р. у справі № 200/9881/19-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84614948>

відповідного дозволу є наявність даних про систематичне (два чи більше разів) порушення такою особою громадського порядку, а не наявність вироку в межах кримінального провадження¹⁰.

Наявність достатніх даних про систематичне порушення особою громадського порядку є підставою для відмови у видачі (анулювання) дозволу на зброю незалежно від того, чи застосовувалися до цієї особи заходи відповідальності за вчинені порушення.

Так, орган Національної поліції відмовив особі у видачі дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї у зв'язку з систематичним вчиненням цією особою адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172-2 КУпАП.

Оскаржуючи відмову в судовому порядку, позивач посилався на те, що він не є особою, яка піддана адміністративному стягненню, оскільки: 1) відповідно до постанови Бориспільського міськрайонного суду від 14.12.2017 його було звільнено від адміністративної відповідальності з оголошенням усного зауваження; 2) постановою Бориспільського міськрайонного суду від 20.04.2018 провадження в справі про притягнення його до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 173-2 КУпАП було закрито у зв'язку із закінченням строків притягнення до адміністративної відповідальності.

Посилання позивача на те, що він не є особою, яка піддана адміністративному стягненню, суд відхилив, оскільки Інструкцією № 622 як підставу для не видачі дозволу на зберігання та носіння вогнепальної зброї визначено саме встановлення порушення особою громадського порядку, а не факту застосування до особи адміністративного стягнення¹¹.

¹⁰ Рішення Волинського окружного адміністративного суду від 13 вересня 2021 р. у справі № 140/5408/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99575632>; Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 4 квітня 2022 р. у справі № 140/5408/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103870802>

¹¹ Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 23 жовтня 2020 р. у справі № 320/4294/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92382407>

Як зазначено у постанові Верховного Суду від 18.03.2021 р. у справі № 804/4884/17 під систематичним порушенням громадського порядку для цілей анулювання дозволу на придбання, зберігання та носіння зброї законодавець розуміє вчинення такого порушення двічі¹². Відповідно, однократне порушення особою громадського порядку не є законною підставою для відмови у видачі чи анулювання дозволу.

Так, під час розгляду справи № 340/2586/20 адміністративний суд встановив, що відповідач у спірному висновку посиляється на один факт вчинення ОСОБОЮ_1 адміністративного правопорушення, що посягає на громадський порядок і громадську безпеку (стаття 174 КУпАП); докази про систематичне (повторне) порушення позивачем громадського порядку відповідачами не надані. Відтак, зважаючи на відсутність систематичності (два чи більше разів) вчинення позивачем порушення громадського порядку, що підтверджувалося б документально, як підстави для правомірного анулювання дозволу на право носіння та зберігання мисливської гладкоствольної зброї, висновок про анулювання такого дозволу не може вважатися обґрунтованим¹³.

Оцінюючи таку ознаку, як «систематичність» порушення особою громадського порядку, суди враховують час, місце та інші обставини вчинення певних правопорушень.

Зокрема, у справі № 440/12008/21 суд зауважив, що при анулюванні дозволу на зберігання та носіння зброї необхідною та достатньою умовою є наявність саме систематичності порушення громадського порядку, тобто вчинення особою двох чи більше порушень громадського порядку протягом певного періоду часу.

Згідно з матеріалами справи було встановлено, що відповідно до постанови ГАБ № 235152 від 23 червня 2021 року

¹² Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 18 березня 2021 р. у справі № 804/4884/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95616161>

¹³ Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду від 5 липня 2021 р. у справі № 340/2586/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98113248>

у справі про адміністративне правопорушення позивач 23 червня 2021 року о 11:30 розпивав пиво на автобусній зупинці по вул. Героїв Майдану в с. Велика Круча, у зв'язку з чим його притягнуто до адміністративної відповідальності у вигляді попередження за адміністративне правопорушення, передбачене частиною першою статті 178 КУпАП. Відповідно до постанови ГАБ № 235153 від 23 червня 2021 року у справі про адміністративне правопорушення позивач 23 червня 2021 року о 11:35 куриє сигарети на автобусній зупинці по вул. Героїв Майдану в с. Велика Круча, у зв'язку з чим його притягнуто до адміністративної відповідальності у вигляді попередження за адміністративне правопорушення, передбачене частиною першою статті 175-1 КУпАП.

З урахуванням цього, суд зазначив, що ознака систематичності вчинення позивачем вказаних вище дій, яка є обов'язковою для анулювання дозволу на зберігання та носіння зброї відсутня, оскільки правопорушення вчинені в той же час в одному і тому ж місці.

На підставі цього суд визнав протиправним і скасував висновок про анулювання дозволу на зберігання та носіння мисливської гладкоствольної зброї¹⁴.

Під час розгляду справи № 240/7417/23 суд встановив, що 04 січня 2023 року відносно позивача поліцейськими складено 2 протоколи про адміністративне правопорушення, згідно з якими ОСОБА_1 о 10:00 годині та 17:00 годині умовно висловлював погрози та виражався нецензурною лайкою в сторону своєї дружини, чим вчинив домашнє насильство психологічного характеру. За результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення № 288/148/23 30 січня 2023 року Попільнянський районний суд Житомирської області прийняв постанову, якою

¹⁴ Рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 19 травня 2022 р. у справі № 440/12008/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104398873>; Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 9 січня 2023 р. у справі № 440/12008/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108293378>

визнав ОСОБУ_1 винним у вчиненні адміністративних правопорушень, передбачених частиною 1 статті 173-2 КУпАП.

Отже, незважаючи на складення працівниками поліції протоколу про умисне висловлювання позивачем погроз в бік дружини о 10:00 годині, позивач вчинив аналогічні дії повторно, а саме о 17:00 годині, що було кваліфіковано органом поліції як систематичність та слугувало підставою для анулювання дозволу на зберігання та носіння зброї, з чим також погодився і суд¹⁵.

Варто відзначити, що в абзаці четвертому пункту 5.1 Інструкції № 622 йдеться про систематичне порушення громадського порядку лише тією особою, яка безпосередньо виступає одержувачем дозволу. Про вчинення таких порушень членами сім'ї цієї особи в Інструкції наразі не йдеться.

Так, інспектором з контролю за обігом зброї Надвірнянського РВП Головного управління Національної поліції в Івано-Франківській області було складено висновок про анулювання дозволу на право володіння мисливською гладкоствольною зброєю від 22.09.2021, яким анульовано ОСОБИ_1 вищевказаний дозвіл. У висновку про анулювання дозволу зазначалось, що фактичною підставою для анулювання дозволу слугували правопорушення, вчинені чоловіком та сином ОСОБИ_1.

Розглядаючи справу щодо оскарження такого висновку, суд звернув увагу, що органом поліції не надано жодних доказів на підтвердження факту порушення саме ОСОБОЮ_1 громадського порядку чи наявності інших обставин передбачених в пункті 5.1 глави 5 розділу I Інструкції № 622, які слугують підставою для анулювання дозволу.

З урахуванням цього, вказаний висновок визнано протиправним та скасовано¹⁶.

¹⁵ Рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 1 травня 2023 р. у справі № 240/7417/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110548835>

¹⁶ Рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 16 травня 2022 р. у справі № 300/7708/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104311503>

Значна кількість спорів пов'язана з різною інтерпретацією положень законодавства, в яких йдеться про відмову у видачі (анулювання) дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї у разі вчинення особою домашнього насильства. Так, згідно з абз. 4 п. 5.1 Інструкції № 622 органи поліції не мають права видавати дозволи в разі «наявності даних про систематичне (два чи більше разів) порушення такою особою громадського порядку, ... вчинення домашнього насильства, що підтверджується документально».

Застосовуючи ці положення, працівники підрозділів Національної поліції вважають, що для відмови у видачі (анулювання) дозволу достатнім є встановлення факту однократного вчинення особою домашнього насильства. На правильність такої позиції опосередковано вказує й зміст п. 7 ч. 1 ст. 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», згідно з яким до повноважень підрозділів Національної поліції України належить анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їх власникам у разі вчинення ними домашнього насильства.

Використовуючи граматичний (мовний, текстовий) спосіб тлумачення положень абз. 4 п. 5.1 Інструкції № 622, Полтавський окружний адміністративний суд в рішенні у справі № 440/4600/18 зазначив таке: *«За змістом даної норми слова «систематичне (два чи більше разів)» відносяться виключно до слів «порушення такою особою громадського порядку». Після цих слів у реченні стоїть кома і далі перелічуються інші окремі випадки, до яких очевидно не відносяться слова «систематичне (два чи більше разів)»: зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних речовин без призначення лікаря, інших одурманюючих засобів, вчинення домашнього насильства. Таким чином, документально підтверджений факт вчинення особою домашнього насильства є достатньою підставою для анулювання дозволу на носіння та зберігання зброї»¹⁷.*

¹⁷ Рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 6 лютого 2019 р. у справі № 440/4600/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79954731>

Разом з тим суд апеляційної інстанції висловив щодо цього питання протилежну позицію, зазначивши таке: *«Висновки суду першої інстанції про те, що ознака систематичності, вказана у п. 5.1. глави 5 розділу I Інструкції № 622, стосується лише порушення особою громадського порядку колегія суддів, аналізуючи зміст положення зазначеного пункту Інструкції, вважає помилковими. Тобто, для застосування такої міри відповідальності як анулювання дозволу на зберігання та носіння зброї, необхідною та достатньою умовою є встановлення факту вчинення особою порушень, передбачених абз. 4 п. 5.1 Глави 5 Інструкції № 622, два і більше рази»*¹⁸.

Наведена вище правова позиція підтримана й у низці постанов Верховного Суду¹⁹. Тому, з урахуванням вимог ч. 5 ст. 242 Кодексу адміністративного судочинства України, згідно з якими при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування норм права, викладені в постановках Верховного Суду, така правова позиція в останні роки застосовується судами різних інстанцій під час розгляду справ з аналогічними обставинами²⁰.

¹⁸ Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 13 червня 2019 р. у справі № 440/4600/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82540342>

¹⁹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 27 квітня 2020 р. у справі № 440/4600/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88933255>; Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 3 лютого 2021 р. у справі № 710/1148/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94602629>; і ін.

²⁰ Див. наприклад: Рішення Тернопільського окружного адміністративного суду від 22 лютого 2022 р. у справі № 500/8125/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103593792>; Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду від 7 листопада 2022 р. у справі № 340/3866/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107187455>; Рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 6 грудня 2022 р. у справі № 440/6406/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107727622>; Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 28 березня 2023 р. у справі № 340/3866/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109852465>; Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 1 травня 2023 р. у справі № 240/12654/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110554664>; і ін.

Наявність даних про систематичне зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних речовин без призначення лікаря (абзац четвертий пункту 5.1 Інструкції № 622).

Здійснюючи тлумачення наведених положень Інструкції № 622, суди додержуються позиції, згідно з якою у разі застосування зазначеної підстави факт зловживання спиртними напоями або вживання наркотичних речовин без призначення лікаря потребує документального підтвердження. За відсутності такого підтвердження відмова у видачі дозволу є неправомірною.

Так, під час розгляду адміністративної справи № 440/4109/19 суд встановив, що 01.10.2019 інспектор з КОЗ у СДС СП ПП Миргородського ВП ГУНП в Полтавській області винесла висновок про анулювання дозволу на зберігання вогнепальної, пневматичної чи холодної зброї, виданий 27.12.2007 ОСОБІ_1. У спірному висновку про анулювання дозволу відповідач зазначив, що ОСОБА_1 «неодноразово порушував громадський порядок та вживав спиртні напої».

Суд зауважив, що спірний висновок не містить посилання на відповідні документи або опис порушень позивачем громадського порядку, що були взяті до уваги при прийнятті висновку про анулювання дозволу на зберігання вогнепальної, пневматичної чи холодної зброї.

В ході розгляду справи судом направлено запит до комунального закладу Миргородської районної лікарні стосовно звернення/перебування на обліку позивача у лікаря-нарколога та проведення лікування від алкогольної та/або наркотичної залежності. На вказаний запит надано довідку, відповідно до якої ОСОБА_1 на обліку не перебуває, за медичною допомогою до лікаря-нарколога не звертався.

Враховуючи зазначене, суд встановив, що позивач один раз притягався до відповідальності за правопорушення, передбачене частиною першою статті 178 КУпАП, тоді як будь-які інші дані про порушення ОСОБОЮ_1 громадського порядку, зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних речовин без призначення лікаря, відсутні. Як наслідок, висновок про анулю-

вання дозволу на носіння та зберігання мисливської гладкоствольної рушниці не відповідає вимогам законодавства, а тому позовні вимоги в частині визнання протиправним та скасування висновку підлягають задоволенню²¹.

Закріплюючи вищевказану підставу для відмови у видачі (анулювання) дозволу на зброю, законодавство не конкретизує, якими саме даними має бути підтверджено систематичне вживання особою наркотичних речовин. Зважаючи на це, для з'ясування цього питання доцільно враховувати правові позиції, застосовані судами під час розгляду справ № 620/7460/22 та № 817/323/18.

Так, у справі № 620/7460/22 суд встановив, що листом від 23 вересня 2022 року № 254/124/04/49-2022 Головним управлінням Національної поліції в Чернігівській області було повідомлено ОСОБУ_1 про те, що його заява щодо отримання дозволу на придбання мисливської вогнепальної нарізної зброї залишена без задоволення. Відмова у видачі дозволу на придбання зброї мотивована тим, що у позивача наявні протипоказання до володіння такою зброєю через те, що у період з 2000 року по 2010 рік останній шість разів проходив лікування в комунальному некомерційному підприємстві «Чернігівська обласна психоневрологічна лікарня» Чернігівської обласної ради: діагноз «Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання опіоїдів. Стан відміни неускладнений».

Обґрунтовуючи протиправність такої відмови, позивач посилався на наявність у нього медичних довідок та сертифікату про проходження профілактичного наркологічного огляду, з яких вбачається відсутність медичних, психологічних та наркологічних протипоказань до носіння та зберігання вогнепальної зброї.

²¹ Рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 13 січня 2020 р. у справі № 440/4109/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86870736>

Разом з тим, суд відмовив у задоволенні позову, посилаючись на п. 5.1 розділу 5 наказу Міністерства охорони здоров'я України від 09.11.2020 № 2555 «Про затвердження стандартів медичної допомоги «Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання опіоїдів», згідно з яким залежність від опіоїдів є хронічним рецидивуючим захворюванням, лікування є комплексним та довгостроковим, і, у більшості випадків, триває пожиттєво. За висновком суду факт зняття позивача з обліку лікаря-нарколога в 2015 році з консультативного нагляду свідчить лише про те, що впродовж 3 років перед цим він не звертався за амбулаторною та психіатричною допомогою. Водночас, вказана обставина не спростовує факту вживання наркотичних речовин без призначення лікаря²².

Під час розгляду справи № 817/323/18 щодо правомірності анулювання дозволу на зброю судом першої інстанції було установлено, що відповідно до наявної в матеріалах справи довідки Комунального закладу «Рівненський обласний центр психічного здоров'я населення» Рівненської обласної ради від 16.01.2018 № 113 ОСОБА_1 перебуває на диспансерному обліку у лікаря-нарколога з 2007 року з діагнозом: психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання опіоїдів.

Суд апеляційної інстанції, урахувавши вказані обставини, зробив висновок, що вони не свідчать саме про систематичність (два чи більше разів) зловживання позивачем спиртними напоями, наркотичними засобами без призначення лікаря або іншими одурманюючими засобами, а також вказав, що під час перебування позивача на такому обліку (з 2007 року) йому у 2014, 2016 роках видавалися дозволи на зберігання і носіння зброї.

Проте, Верховний Суд визнав такі висновки суду апеляційної інстанції помилковими. Згідно з позицією Верховного Суду сам

²² Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 4 січня 2023 р. у справі № 620/7460/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108271067>; Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 19 травня 2023 р. у справі № 620/7460/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111013314>

факт перебування позивача на диспансерному обліку у лікаря-нарколога з 2007 року з діагнозом «психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання опіоїдів» свідчить безпосередньо про систематичність та хронічність такого захворювання. Крім того, Верховний Суд звернув увагу апеляційного суду на те, що предметом розгляду цієї справи є саме правомірність анулювання позивачу дозволів на придбання, зберігання і носіння зброї та боєприпасів, а не наявність чи відсутність підстав для видачі таких дозволів у попередні періоди.

Таким чином, Верховний Суд визнав правильними висновки суду першої інстанції про те, що перебування позивача станом на дату прийняття оскаржуваних висновків на обліку у лікаря-нарколога є безумовною підставою для анулювання наданих йому дозволів на придбання, зберігання і носіння зброї та боєприпасів²³.

Надходження інформації про повідомлення особі про підозру, наявності в особи судимості (абзаци шостий-сьомий пункту 5.1 Інструкції № 622).

При вирішенні спорів, пов'язаних із застосуванням вищевказаних положень Інструкції № 622, суди додержуються позиції, згідно з якою у разі відмови у видачі (анулювання) дозволу на зброю з посиланням на відповідні пункти Інструкції № 622 органи поліції мають враховувати можливість змін у правовому статусі особи-заявника у період після повідомлення їй про підозру, і за потреби – здійснити перевірку наявності у особи судимості за злочин або ухвалення щодо неї виправдувального вироку.

Так, згідно з висновками ГУНП в Чернігівській області від 07.11.2022 та від 01.12.2022 ОСОБІ_1 у зв'язку з повідомленням про підозру анульовано дозволи на травматичний пристрій та на зброю марки ІЖ- 43.

²³ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 20 травня 2021 р. у справі № 817/323/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97054883>

Як встановлено судом, підставою для прийняття оскаржуваних висновків стало отримання відповідачем листа ТУ ДБР від 06.06.2022, в якому повідомлено, що слідчим ТУ ДБР здійснювалося досудове розслідування у кримінальному провадженні, внесеному до ЄРДР за підозрою ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною 4 статті 190 Кримінального кодексу України. 10.09.2019 у вказаному кримінальному провадженні досудове розслідування завершено та до Печерського районного суду міста Києва скеровано обвинувальний акт.

У висновках органу поліції, що оскаржуються, міститься посилання на наявність підстав для анулювання дозволу, що передбачені главою 4 та пунктом 5.1 розділу першого Інструкції, та зокрема, підкреслені такі підстави, як надходження від уповноваженого органу до УП ЦОУП, УП ГУНП інформації про повідомлення такій особі про підозру або інформації про складення щодо такої особи повідомлення про підозру, що не вручене через невстановлення її місцезнаходження та наявності в особи судимості за злочин, яка не погашена або не знята в установленому порядку. Водночас зі змісту таких висновків неможливо встановити, яка ж саме підстава, що передбачена пунктом 5.1 Інструкції слугувала прийняттю рішень про анулювання дозволу на зберігання вогнепальної, пневматичної чи холодної зброї та спецзасобів позивачу.

Саме по собі посилання органу поліції на причетність позивача до вчинення кримінального правопорушення, що слугувало внесенню відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та передачі справи до суду ще в 2019 році не є законною підставою або обґрунтованим мотивом для прийняття відповідного рішення, оскільки з моменту завершення досудового розслідування та надіслання Печерському районному суду м. Києва обвинувального акту (10.09.2019) минуло більше трьох років, а отже відповідач зобов'язаний був здійснити перевірку наявності у позивача судимості за злочин чи виправдувального

вироку, чи іншого рішення Печерського районного суду м. Києва за наслідками розгляду обвинувального акту щодо позивача.

З огляду на наведене, оскаржувані висновки про анулювання дозволу на зберігання вогнепальної, пневматичної чи холодної зброї та спецзасобів не відповідають вимогам Інструкції, оскільки є необґрунтованими та містять лише описи подій, за якими внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань, водночас жодних обставин та доказів причетності позивача до такого правопорушення не наведено²⁴.

Аналогічна правова позиція застосована у постановках Верховного Суду від 03.03.2020 у справі № 540/544/19²⁵ та від 27.05.2020 у справі № 540/543/19²⁶.

Також можливе виникнення ситуацій, за яких після відмови особі у видачі дозволу на зброю на підставі абзацу шостого пункту 5.1 Інструкції № 622 (надходження інформації про повідомлення особі про підозру) відбувається закриття кримінального провадження щодо такої особи. В таких випадках суди вважають, що закриття кримінального провадження не є підставою для визнання цієї відмови протиправною. Разом з тим особа, щодо якої закрито кримінальне провадження, має право повторно звернутися до органу поліції із заявою про надання дозволу на придбання зброї²⁷.

У контексті узагальнення практики застосування відповідних положень Інструкції № 622 також варто звернути увагу

²⁴ Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 5 квітня 2023 р. у справі № 620/640/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110287511>

²⁵ Постанова Верховного Суду від 3 березня 2020 р. у справі № 540/544/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87963296>

²⁶ Постанова Верховного Суду від 27 травня 2020 р. у справі № 540/543/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89459783>

²⁷ Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 14 березня 2019 р. у справі № 560/3606/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80455176>; Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 9 січня 2023 р. у справі № 620/7280/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108293052>

на висловлену судами правову позицію щодо можливості використання поліцейської бази «АРМОР» як джерела відомостей про повідомлення особі про підозру.

Так, за підсумками розгляду адміністративної справи № 580/2396/19 Верховний Суд погодився з висновками суду апеляційної інстанції про наявність у ГУНП в Черкаській області підстав для затвердження оскаржуваного висновку про анулювання дозволів на право носіння і зберігання мисливської нарізної зброї та пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії громадянина ОСОБА_1, оскільки позивачеві було повідомлено про підозру за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною 2 статті 345 Кримінального кодексу України. Посилання скаржника на те, що відомості з поліцейської бази «АРМОР» не можуть бути підставою для застосування санкцій до фізичної особи у вигляді позбавлення права на носіння та зберігання мисливської зброї, оскільки така електронна база не є офіційним джерелом інформації про кримінальну відповідальність фізичних осіб колегія суддів вважає безпідставними, оскільки МВС забезпечує використання інформації, що зберігається в інформаційних підсистемах ІПС виключно зі службовою метою згідно з чинним законодавством²⁸.

Застосування пункту 12.1 глави 12 розділу II Інструкції № 622 (щодо обов'язку власника зброї забезпечити її безумовну схоронність).

П'ятий апеляційний адміністративний суд, розглянувши апеляційну скаргу ОСОБИ_1 на рішення Миколаївського окружного адміністративного суду від 04 липня 2022 року по справі за адмі-

²⁸ Постанова Верховного Суду від 16 квітня 2020 р. у справі № 580/2396/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88832480>

ністративним позовом ОСОБИ_1 до Головного управління Національної поліції в Миколаївській області встановив, що 09.10.2021 ОСОБА_1 звернувся до ГУНП в Миколаївській області із заявами щодо надання дозволу на придбання та зберігання однієї одиниці мисливської гладкоствольної зброї та однієї одиниці мисливської нарізної зброї. 12.10.2021 ГУНП в Миколаївській області надіслало заявникові лист, в якому вказано про відсутність достатніх підстав для надання дозволу останньому на право придбання та зберігання мисливської нарізної та гладкоствольної зброї.

Матеріали справи підтверджують, що відмова ГУНП в Миколаївській області обґрунтовувалася, зокрема, невідповідністю вимогам п. 12.1 розділу 12 Інструкції № 622 (... власник зброї повинен забезпечити її безумовну схоронність).

Згідно з п. 5.1 розділу 5 Інструкції №622 органи поліції не мають права видавати дозволи на придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, пневматичної чи холодної зброї, пристроїв та патронів до них громадянам, а також проводити їх перереєстрацію в разі наявності даних про систематичне (два чи більше разів) порушення такою особою громадського порядку, неусунення виявлених раніше порушень вимог цієї Інструкції щодо зберігання, перевезення, використання раніше придбаної зброї.

Судова колегія звернула увагу, що згідно вимог п. 12.12 розділу 12 Інструкції №622 зброя, бойові припаси до неї, основні частини зброї, пристрої та патрони до них, що належать громадянам, мають зберігатися в металевих ящиках, сейфах, спеціально виготовлених для зберігання зброї, за місцем їх постійного проживання або в місцях тимчасового перебування власників (дачних будинках тощо), про що повідомляються органи поліції. При цьому зброя, пристрої мають бути в розрядженому стані.

Позивачем надано докази наявності в нього сейфу для зберігання мисливської зброї. Доводи відповідача, що даний сейф є легким та незакріпленим є необґрунтованими, оскільки п. 12.12 розділу 12 Інструкції №622 такі вимоги не передбачає.

Відповідно до вимог п. 11.15 розділу 11 Інструкції № 622 працівниками правоохоронних органів нарізна і гладкоствольна вогнепальна зброя (пістолети, револьвери, рушниці) і бойові припаси до неї, пристрої та зазначені патрони зберігаються за місцем їх проживання. Нарізна вогнепальна зброя повинна зберігатися у міцно прикріплених до підлоги або стіни металевих ящиках (шафах) з внутрішніми замками (не менше двох), товщина стінок яких повинна бути не менше 3 мм.

Вказана норма свідчить, що особливі вимоги до сейфу та способу його кріплення стосуються збереження нарізної вогнепальної зброї працівниками правоохоронних органів.

Суд першої інстанції не врахував особливості, які визначено п. 11.15 розділу 11 та п.12.12 розділу 12 Інструкції №622, а тому дійшов помилкового висновку, що позивачем не буде здійснено надійне та належне забезпечення зберігання мисливської гладкоствольної та нарізної зброї.

З урахуванням наведеного вище, апеляційний адміністративний суд задовольнив апеляційну скаргу ОСОБА_1, і визнав протиправною відмову органу поліції у видачі дозволу на придбання та зберігання зброї²⁹.

З'ясування правомірності відмови у видачі дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї іноземцям.

При вирішенні спорів, що виникають у зв'язку із відмовою органів Національної поліції у видачі іноземцям дозволів на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї суди застосовують протилежні (взаємовиключні) правові позиції.

Перша позиція ґрунтується на тому, що згідно з Інструкцією № 622 правом придбання мисливської зброї користуються

²⁹ Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 4 жовтня 2022 р. у справі № 400/11852/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106596785>

виключно громадяни України. Наголошується, що виходячи із сутності права на зберігання та носіння мисливської зброї, таке право не належить до основних життєво необхідних прав особи. Тому реалізація цього права на законодавчому рівні поставлена у залежність від належності до громадянства України. Вказана особливість реалізації права на отримання дозволу носити та зберігати мисливську зброю передбачена законодавством та обумовлена інтересами національної та громадської безпеки. Таке обмеження є співмірним із цілями, задля яких його передбачено, адже сприяє належному забезпеченню обліку власників зброї, осіб яким видано дозвіл на зберігання та носіння мисливської зброї, а також належному функціонуванню дозвільної системи, здійсненню контролю за дотриманням правил поводження та застосування предметів дозвільної системи. Тому визнається, що відмова органів поліції у видачі іноземним громадянам дозволів на придбання мисливської зброї є правомірною (відповідає вимогам законодавства)³⁰.

Інша позиція полягає в тому, що відповідно до частини 2 статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства визначено Конституцією та Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства». Відповідно до статті 26 Конституції України та згідно із частиною 1 статті 3 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть

³⁰ Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 15 жовтня 2020 р. у справі № 640/14206/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92253827>; Рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 6 червня 2022 р. у справі № 120/1845/22-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104646246>

такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Отже, з вищенаведених норм Конституції України та Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» вбачається, що винятки, які обмежують, зокрема, права іноземців та осіб без громадянства, повинні бути встановлені Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Положення Інструкції № 622 не можуть визначати обмеження прав іноземців, якими також наділені громадяни України, тому що інструкція не є законом у розумінні приписів статей 26, 85 Конституції України. Спираючись на це, суди вважають неправомірною відмову органів поліції у видачі іноземним громадянам дозволів на придбання мисливської зброї³¹.

Друга з вищенаведених правових позицій є більш переконливою. Разом з тим наявність таких протиріч у судовій практиці вказує на потребу додаткової регламентації порушеного питання на законодавчому рівні³².

З'ясування правомірності відмови у видачі (анулювання) дозволу на придбання, зберігання та носіння спеціальних пристроїв особам із особливим правовим статусом.

13 червня 2000 р. наказом МВС України № 379 дск затверджено Тимчасову інструкцію про порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи

³¹ Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 18 червня 2020 р. у справі № 160/113997/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90457403#>; Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 18 жовтня 2022 р. у справі № 120/1845/22-а. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106813993>

³² Зокрема, додаткове унормування цього питання передбачає проект Закону про право на цивільну вогнепальну зброю (реєстр. № 5708 від 25.06.2021), який містить окремий розділ – «Володіння та користування цивільною вогнепальною зброєю та бойовими припасами іноземцями і особами без громадянства. Тимчасове ввезення на територію України та вивезення цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів, транзит цивільної вогнепальної зброї».

аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів працівниками суду, правоохоронних органів та їх близькими родичами, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві³³. Ця Тимчасова інструкція визначає порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування вищевказаних пристроїв і патронів такими категоріями осіб, як: працівники суду, правоохоронних органів та їх близькі родичі (стаття 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»); особи, які беруть участь у кримінальному судочинстві (стаття 2 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»); народні депутати України (стаття 1 Закону України «Про статус народного депутата України»); члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону (стаття 12 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»); військовослужбовці, крім тих, які проходять строкову військову службу (стаття 3 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»); державні службовці (стаття 1 Закону України «Про державну службу»); журналісти³⁴ (стаття 12 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів»).

³³ Рішенням Комісії з питань роботи зі службовою інформацією МВС (протокол від 17.08.2017 № 7) з цього наказу знято гриф «Для службового користування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0696-00#Text>

³⁴ Відповідно до статті 1 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» журналіст – творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації (в штаті або на позаштатних засадах) відповідно до професійних назв посад (роботи) журналіста, які зазначаються в державному класифікаторі професій України. У статті 12 цього Закону вказано, що професійні назви службових посад (роботи) журналістів включаються до державного класифікатора професій України, тарифно-кваліфікаційні характеристики цих посад (роботи) – до нормативного акта, який призначається для державного регулювання оплати та охорони праці. У Класифікаторі професій ДК 003:2010, затверджені наказом Держспоживстандарту № 327 від 28.07.2010, під кодом КП 2451.2 міститься професійна назва роботи – журналіст.

Звернення вищевказаних осіб до органів Національної поліції з питань одержання чи продовження термінів дії дозволів на придбання (зберігання, носіння) спеціальних пристроїв іноді супроводжується виникненням спорів, що стають предметом судового розгляду. При цьому суди додержуються позиції, згідно з якою наявність у певної особи права на придбання, зберігання та носіння пристроїв нерозривно пов'язана з наявністю у неї статусу особи з переліку, наведеного в п. 1.1 Тимчасової інструкції. Втрата цього статусу має наслідком втрату права, визначеного актами законодавства, на придбання, зберігання і носіння пристроїв, що є самостійною підставою, передбаченою п. 5.1 Інструкції № 622 для анулювання дозволу на придбання, зберігання та носіння зброї, основних частин зброї та пристроїв, виданого громадянину³⁵.

Зокрема, під час судового розгляду однієї із справ було встановлено, що 19 жовтня 2004 року ОСОБА_1 як кадровому офіцеру видано дозвіл на придбання спеціального пристрою.

У 2007 році ОСОБА_1 був звільнений з військової служби та з цього часу перебував на пенсії за вислугою років.

У 2021 році ОСОБА_1 звернувся до ГУНП в Полтавській області із заявою про продовження терміну дії дозволу на спеціальний

З урахуванням цього, в судовій практиці висловлено правову позицію, згідно з якою професійна назва роботи «журналіст» включає в себе поняття «позаштатний журналіст», тобто творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для засобів масової інформації, виконує редакційно-посадові службові обов'язки в засобі масової інформації на позаштатних засадах. Керуючись такою позицією, Хмельницький окружний адміністративний суд визнав протиправним та скасував висновок про анулювання дозволу на зберігання вогнепальної, пневматичної чи холодної зброї з підстав відсутності професії позаштатний кореспондент в Класифікаторі професій ДК 003:2010. Посилання органу поліції на роз'яснення Державного комітету телебачення і радіомовлення України як на підставу правомірності оскаржуваного висновку суд не взяв до уваги, оскільки зазначений документ має лише інформаційний характер (Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 21 лютого 2019 р. у справі № 2240/3301/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80056808>).

³⁵ Рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 4 травня 2020 р. у справі № 540/582/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89043912>

пристрій. За результатами розгляду вищевказаного звернення ОСОБА_1 листом від 21 грудня 2021 року повідомлено про відмову у продовженні терміну дії дозволу у зв'язку з тим, що право придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв мають виключно військовослужбовці, крім тих, які проходять строкову військову службу.

ОСОБА_1 відмову в продовженні дозволу не визнав, і звернувся до суду з адміністративним позовом.

Надаючи правову оцінку обставинам справи, суд зазначив, що позивач реалізував право на отримання дозволу на право носіння та зберігання пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими кулями чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії як військовослужбовець.

Частиною третьою статті 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» передбачено, що громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які проходять військову службу, є військовослужбовцями.

Судом встановлено та не спростовано позивачем, що гр. ОСОБА_1 втратив статус військовослужбовця у 2007 році у зв'язку з виходом на пенсію, а відтак станом на дату звернення з вимогою про продовження строку дії спірного дозволу (29.11.2021) позивач не мав достатніх правових підстав для носіння та зберігання пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими кулями чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії.

Аналіз положень пунктів 5.1, 12.5 Інструкції № 622 дає підстави для висновку, що право особи на зберігання і носіння пристроїв законодавством ставиться в залежність від наявності у неї певного статусу, з яким закон прямо пов'язує можливість (право) зберігання і носіння пристроїв чи вогнепальної зброї. Втрата особою статусу, що давав їй право на зберігання і носіння зброї, або позбавлення осіб, наділених таким статусом, права

на зберігання і носіння пристроїв, є підставою для анулювання дозволу³⁶.

Поряд із цим певними особливостями характеризується регулювання відносин, що виникають у зв'язку з реалізацією відповідних прав, наданих суддям. Такі особливості полягають у тому, що право на придбання спеціального пристрою зберігається й після виходу судді у відставку.

Так, в постанові Верховного Суду від 10.11.2020 р. у справі № 817/1430/18 наголошено, що Конституцією України гарантується незалежність і недоторканність суддів, складовими яких є, зокрема, безпека суддів та охорона приміщень судів. Видом спеціальних заходів забезпечення безпеки суддів є видача (одержання) суддям зброї (стаття 5 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»). Отже, статус судді дає право його носієві на придбання, зберігання і носіння пристрою для відстрілу патронів, споряджених гумовими кулями.

Особливістю статусу судді є те, що вказаний статус – звання судді – зберігається за суддею при виході його у відставку. Разом із збереженням указанного статусу за суддею у відставці зберігаються гарантії його недоторканності, установлені для судді до його виходу у відставку. Таким чином, усі засоби, визначені законом для забезпечення особистої безпеки судді, у тому числі на зберігання та носіння спецзасобу травматичної дії, розповсюджуються і на суддю у відставці.

Зважаючи на це, суд визнав, що висновок органу поліції стосовно втрати позивачем у зв'язку з його відставкою статусу, який дає право на придбання, зберігання та носіння пристроїв, ґрунтується на неправильному застосуванні норм матеріального права³⁷.

³⁶ Рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 11 травня 2022 р. у справі № 539/5334/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104255467>

³⁷ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 10 липня 2020 р. у справі № 817/1430/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90329344>

Аналогічна правова позиція висловлена Верховним Судом у постанові від 23.06.2020 у справі № 620/1787/19³⁸.

На окрему увагу заслуговує й застосована в судовій практиці правова позиція, згідно з якою члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону мають право на придбання спеціальних пристроїв незалежно від фактичної участі таких осіб у здійсненні заходів з охорони громадського порядку.

Так, Херсонський окружний адміністративний суд, розглянувши адміністративну справу за позовом ОСОБИ_1 до Головного управління Національної поліції в Херсонській області про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити певні дії, встановив, що позивачем як членом громадського формування з охорони державного кордону «Кордон» отримано дозвіл на право зберігання, носіння пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії «Форт 12Р». У серпні 2021 року позивачем подано до ГУНП в Херсонській області заяву про продовження терміну дії дозволу. Розглянувши цю заяву, ГУНП в Херсонській області анулювало дозвіл, діючий до 10.09.2021, на підставі наказів МВС № 622-98, № 379-00, про що повідомлено позивача листом № 318/05/28-2021 від 17.09.2021. Підставою для анулювання стала відсутність даних про перебування ОСОБИ_1 в складі громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону «Кордон» та про те, що останній брав участь в охороні публічного порядку на території м. Херсона та Херсонської області. Громадське формування у період 2019–2020 років допомогу поліції не надавало, з пропозиціями щодо проведення спільних заходів не зверталось. Крім того, позивач не проходив передбаченої законодавством правової та спеціальної підготовки в органах Національної поліції.

³⁸ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 23 червня 2020 р. у справі № 620/1787/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89977274>

Вирішуючи справу, суд дійшов висновку, що у спірному випадку право на придбання, зберігання і носіння спеціальних пристроїв виникає з факту членства в громадському формуванні з охорони громадського порядку і державного кордону. Це право не залежить від таких чинників, як безпосередня участь особи у заходах з охорони публічного порядку чи забезпеченні правопорядку та охорони державного кордону. Не залежить воно і від факту проходження правової та спеціальної підготовки в органах Національної поліції, оскільки така підготовка є умовою для участі у забезпеченні правопорядку та охороні державного кордону спільно з працівниками Національної поліції, Державної прикордонної служби України.

Як встановлено судом, позивач є членом Громадського формування з охорони державного кордону «Кордон», про що йому 02.03.2018 видано виконавчим комітетом Дніпровської районної у м. Херсоні ради посвідчення члена громадського формування №151, яке є дійсним до 01.11.2022. Це громадське формування зареєстроване як юридична особа, станом на час розгляду справи не припинено і в стані припинення не перебуває.

За змістом статей 3, 15, 16 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» залучення громадських формувань до заходів з охорони громадського порядку відбувається з ініціативи саме місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування спільно з органами Національної поліції, підрозділами Державної прикордонної служби України, які й організують такі заходи і здійснюють контроль за їх проведенням.

На підставі цього суд наголосив на помилковості висновку відповідача про відсутність у позивача права на придбання, зберігання та носіння спеціальних пристроїв³⁹.

³⁹ Рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 25 січня 2022 р. у справі № 540/7788/21. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102972060>

Для формування усталеної практики реалізації спеціальних прав осіб, визначених Тимчасовою інструкцією № 379 дск, має значення й врахування органами Національної поліції правової позиції, застосованої судом під час розгляду адміністративної справи № 540/1721/20.

Передумовою виникнення спору між сторонами цієї справи стало те, що 15.04.2016 року ОСОБА_1 як члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону було надано дозвіл на придбання, зберігання та носіння спеціального пристрою. 15.05.2019 року ОСОБА_1 звернувся до органу поліції із заявою про продовження терміну дії дозволу вже у якості журналіста. За підсумками розгляду цієї заяви органом поліції було вирішено анулювати раніше виданий дозвіл у зв'язку з тим, що перебування гр. ОСОБА_1 у статусі журналіста не надає йому автоматично права на перереєстрацію пристрою, так як відповідного дозволу з зазначених підстав він не отримав.

Розглянувши адміністративну справу за позовом ОСОБА_1 до ГУНП в Херсонській області, суд зазначив, що в досліджених правовідносинах відбулась зміна правової підстави для права позивача, визначеного актами законодавства, на придбання, зберігання і носіння пристроїв. Самого права позивач не втратив. За умови наведеного, орган поліції не мав правових підстав для анулювання дозволу ОСОБА_1 на зберігання і носіння пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії⁴⁰.

Окремою категорією осіб, яким надано право на придбання спеціальних пристроїв, є поліцейські. Так, ч. 9 ст. 62 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено, що поліцейські,

⁴⁰ Рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 22 жовтня 2020 р. у справі № 540/1721/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92621215>; Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 28 квітня 2021 р. у справі № 540/1721/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96797885#>

а також особи, звільнені зі служби в поліції на підставі пунктів 1–4, 7, 8 частини першої статті 77 цього Закону, для забезпечення власної безпеки мають право придбавати у власність пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, використовуючи їх виключно з підстав, визначених цим Законом. Порядок реалізації вказаного права визначено Інструкцією про умови та порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів поліцейськими, особами, звільненими зі служби в поліції, а також колишніми працівниками міліції (затверджена наказом МВС України від 29 березня 2016 р. № 223).

На відносини, пов'язані з анулюванням дозволів на придбання, зберігання та носіння спеціальних пристроїв, виданих поліцейським, поширюються загальні норми Інструкції № 622, що визначають підстави для відмови у видачі (анулювання) дозволів на зброю. Поряд із цим при з'ясуванні правомірності анулювання дозволів, виданих поліцейським, суди враховують й положення спеціальних нормативно-правових актів, що визначають особливості правового статусу поліцейських.

Так, під час розгляду однієї із справ було встановлено, що позивач – ОСОБА_1 проходить службу в ГУНП в Кіровоградській області. 09.08.2019 року позивачу, як поліцейському, з метою виконання завдань, передбачених ст. ст. 2, 62 Закону України «Про Національну поліцію», надано дозвіл на право зберігання та носіння пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими кулями Форт-12РМ клб. 9мм. 27.12.2019 року заступником начальника ГУНП в Кіровоградській області затверджено висновок про анулювання раніше виданого дозволу. Підставою для анулювання дозволу став висновок службового розслідування, яким встановлено, що ОСОБА_1 допустив порушення службової дисципліни в частині поведінки та викори-

стання спеціального засобу, а також знаходження в алкогольному сп'янінні.

ОСОБА_1, не погодившись з такими діями відповідача, звернувся до суду з адміністративним позовом. Рішенням Кіровоградського окружного адміністративного суду в задоволенні адміністративного позову відмовлено.

Не погодившись з таким рішенням суду першої інстанції, ОСОБА_1 подав апеляційну скаргу. В обґрунтування вимог заявник посилався на те, що вчинення поліцейським дисциплінарного проступку та порушення Присяги не входить до вичерпного переліку підстав для анулювання дозволу на право зберігання, носіння пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, визначених п. 5.1 глави 5 Інструкції № 622.

Під час розгляду апеляційної скарги колегія суддів посилалася, зокрема, на п. 4 розділу IV Правил етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 року № 1179, згідно з якими поліцейський повинен бути коректним та не повинен допускати застосування насильства чи інших негативних дій щодо членів суспільства, а також, незважаючи на провокації, повинен залишатися об'єктивним. Крім того, у відповідності до п. 2.11 та п. 2.12 розділу 2 Інструкції під час поведінки у вільний від служби час, затвердженої наказом ДПП від 16.06.2016 № 1379 працівник поліції під час перебування у вільний від служби час повинен не допускати зловживання спиртними напоями.

У постанові апеляційного суду зазначено, що за результатами службового розслідування, проведеного Управлінням патрульної поліції в Кіровоградській області, встановлено, що: за вчинення дисциплінарного проступку, що виразився в порушенні вимог п.п. 1,2 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію», ч. 2 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію», п. 1,2,3,6,7 ч. 3 ст. 1 розділу I Дисциплінарного статуту

Національної поліції України, затвердженого Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», п.п. 1,2,5,7,8, 10 п. 1 розділу II, п.п. 1,2 п. 2, п. 3 та п. 4 розділу IV Правил етичної поведінки поліцейських, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016р. № 1179, та п.п. 2.3.1. та 2.3.2. п. 2.3 розділу 2 Посадової інструкції на підставі п. 2 ч. 3 ст. 13 Дисциплінарного статуту Національної поліції України – до поліцейського – ОСОБА_1 застосовано дисциплінарне стягнення у вигляді догани. Висновком службового розслідування встановлено, що ОСОБА_1 допустив порушення службової дисципліни в частині поводження та використання спеціального засобу, а також знаходження в алкогольному сп'янінні.

Відтак, Головне управління Національної поліції в Кіровоградській області приймаючи висновок від 27 грудня 2019 року про анулювання дозволу на право зберігання, носіння пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, виданого ОСОБА_1 на право зберігання, носіння пристрою Форт-12РМ клб. 9 мм діяло межах владних повноважень із дотриманням Інструкції № 622⁴¹.

Закріплюючи право осіб, звільнених зі служби в поліції на підставі пунктів 1–4, 7, 8 частини першої статті 77 Закону України «Про Національну поліцію», на придбання у власність спеціальних пристроїв, чинне законодавство не надає такого права особам, звільненим зі служби в інших правоохоронних органах. Відповідно, у разі звільнення зі служби таких осіб раніше видані їм дозволи на придбання спеціальних пристроїв підлягають анулюванню.

⁴¹ Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду від 5 березня 2020 р. у справі № 340/113/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88403699>; Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 28 липня 2020 р. у справі № 340/113/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90753402>

Так, рішенням Кіровоградського окружного адміністративного суду було відмовлено у задоволенні позову ОСОБА_1 до ГУНП в Кіровоградській області про визнання протиправним та скасування рішення, та зобов'язання вчинити певні дії. За висновком суду, оскільки позивач станом на день винесення спірного рішення вже не був працівником Служби безпеки України, відповідачем правомірно припинено право на носіння, зберігання пристрою для відстрілу гумових куль.

Суд відхилив доводи позивача про необхідність застосування до таких відносин аналогії закону. Адже частиною 6 статті 7 Кодексу адміністративного судочинства України визначено, що аналогія закону та аналогія права не застосовується для визначення підстав, меж повноважень та способу дій органів державної влади та місцевого самоврядування.

Суд також зауважив, що застосування механізму аналогії права можливо судом лише у випадку притаманності певного права особі, водночас у Конституції України відсутнє таке право громадян, як право на зброю. Більш того, це питання в суспільстві є досить дискусійним, а тому суд не може своїм рішенням підмінити нормативно-правові акти, і на власний розсуд визначати категорію громадян, які можуть отримувати спец.дозвіл. Право громадян на придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, пневматичної чи холодної зброї, пристроїв та патронів до них не є їх невід'ємним конституційним правом і може бути надано їм лише за умови дотримання вимог чинного законодавства⁴².

З'ясування правових наслідків недодержання типової форми висновку про анулювання дозволу на зберігання вогнепальної, пневматичної чи холодної зброї.

Пунктом 12.19 Інструкції № 622 встановлено правило, згідно з яким у разі анулювання дозволу на зберігання та носіння

⁴² Рішення Кіровоградського окружного адміністративного суду від 1 червня 2020 р. у справі № 340/797/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89540846>

вогнепальної зброї (разом із основними частинами зброї – за наявності), пневматичної та холодної, охолощеної зброї, пристроїв органом поліції виноситься мотивований висновок про анулювання дозволу на їх зберігання, який затверджується начальником органу поліції. У висновку викладаються підстави прийняття такого рішення. Типова форма зазначеного висновку встановлена додатком до Інструкції (додаток 23).

Разом з тим у судовій практиці наявні суперечливі правові позиції стосовно можливих наслідків недодержання органом поліції типової форми висновку, встановленої Інструкцією № 622.

Так, при з'ясуванні обставин справи № 0240/3264/18-а судом було досліджено оскаржувані висновки на предмет відповідності типовій формі, встановленій Додатком до Інструкції № 622, та виявлено невідповідність типовій формі. Зокрема, у висновках про анулювання дозволів на зброю було відсутнє зазначення ким видані дозволи, строк їх дії. На підставі цього окружний адміністративний суд визнав протиправними та скасував винесені висновки. Суд апеляційної інстанції залишив зазначене рішення без змін⁴³.

Натомість у справі № 420/15070/20 із схожими обставинами судом було застосовано протилежну позицію. Так, обґрунтовуючи свої вимоги в цій справі, позивач вказував, що анулюючи дозволи орган поліції діяв не у відповідності до вимог Інструкції № 622. Зокрема, при прийнятті висновків суб'єктом владних повноважень не дотримано типової форми висновку про анулювання дозволу на зберігання вогнепальної, пневматичної чи холодної зброї, затвердженої Додатком 23 до Інструкції, а відтак такі дії є протиправними. В оскаржуваному Висновку від 20 серпня 2020 року відсутній розділ (графи) про ознайомлення

⁴³ Рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 8 жовтня 2018 р. у справі № 0240/3264/18-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77272650>; Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 16 січня 2019 р. у справі № 0240/3264/18-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79231070>

власника зброї зі складеним Висновком, попри необхідність зазначення такого розділу (графи) відповідно до затвердженої форми Додатку 23. Таким чином, позивач був усунутий від участі у розгляді питання, ознайомлення та своєчасного висловлення незгоди з прийнятим рішенням.

Вирішуючи справу, суд першої інстанції виходив з того, що відсутні підстави для задоволення адміністративного позову ОСОБА_1 у зв'язку із тим, що дозволи на носіння та зберігання зброї анульовано на підставі повідомлення ОСОБА_1 про підозру у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ч. 4 ст. 296 КК (хуліганство).

Постановою апеляційного адміністративного суду рішення суду першої інстанції залишено без змін. При цьому колегія суддів наголосила на тому, що встановлення судом факту порушення порядку складання відповідачем оскаржуваного акту-висновку від 20 серпня 2020 року «про анулювання дозволу на право зберігання та носіння пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими кулями» не поновить право позивача на зберігання та носіння пристрою вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими кулями, за наявності підозри у вчиненні кримінального правопорушення⁴⁴.

Необхідність подання довідки про експериментальний відстріл зброї для продовження терміну дії дозволу на право зберігання та носіння зброї.

Пунктом 12.5 глави 12 розділу II Інструкції № 622 визначено перелік документів, що мають бути подані власником зброї до органів поліції для перереєстрації зброї, пристроїв (продов-

⁴⁴ Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 19 лютого 2021 р. у справі № 420/15070/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95002092>; Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 20 квітня 2021 р. у справі № 420/15070/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96682079>

ження терміну дії дозволу на їх зберігання та носіння). При цьому органи поліції додержуються позиції, згідно з якою зазначений перелік документів не є вичерпним: окрім документів, вказаних у переліку, власникам зброї також пропонується подати довідку про експериментальний відстріл зброї. Така позиція ґрунтується на тому, що поряд з Інструкцією № 622 нині також є чинною Інструкція з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС (затверджена наказом МВС від 10 вересня 2009 р. № 390), яка передбачає проведення експериментального відстрілу нарізної мисливської, спортивної, газової зброї та зброї «несмертельної дії» в ДНДЕКЦ, НДЕКЦ. А саме, цією Інструкцією визначено, що експериментальному відстрілу підлягає нарізна мисливська, спортивна та нагородна вогнепальна, газова зброя та зброя «несмертельної дії», яка: перебуває в особистому користуванні громадян та на об'єктах дозвільної системи (у процесі реєстрації та перереєстрації); виготовляється на підприємствах України, ввозиться із-за кордону та призначена для реалізації на території України (перед її реалізацією); підлягала переробленню або ремонту із заміною (змінюю) слідують деталей. Гладкоствольна мисливська зброя відстрілюється у разі добровільної згоди власників. Експериментальні відстріли зброї проводяться комісійно. Склад комісії становить не менше 2 осіб та визначається керівником НДЕКЦ. Відстріл нарізної мисливської та спортивної вогнепальної, газової зброї та зброї несмертельної дії проводиться згідно з вимогами підпункту 2.3.1 цієї Інструкції. Результати проведеного відстрілу оформлюються протоколом та довідкою.

З урахуванням наведених положень Інструкції № 390, за відсутності довідки про експериментальний відстріл зброї органи поліції відмовляють власникам зброї у продовженні терміну дії дозволів на її зберігання та носіння. При цьому суди вважають таку відмову правомірною, посилаючись на те, що проведення експериментального відстрілу, в тому числі при продовженні терміну дії дозволу на право носіння та зберігання мислив-

ської вогнепальної зброї сприяє профілактиці злочинності, розкриттю та розслідуванню скоєних злочинів та інших правопорушень, а його необхідність та обов'язковість передбачена чинним законодавством⁴⁵.

⁴⁵ Рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 7 травня 2019 р. у справі № 620/826/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81648152#>; Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 4 червня 2019 р. у справі № 420/2070/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82403283>; Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 грудня 2018 р. у справі № 826/10393/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78493617>; Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 14 квітня 2020 р. у справі № 826/10393/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88781087>

2. Судова практика розгляду спорів з приводу правомірності дій та рішень органів Національної поліції під час здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї

Встановлюючи основні повноваження поліції, Закон України «Про Національну поліцію» передбачає, зокрема, що поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боеприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ (п. 21 ч. 1 ст. 23 Закону). При цьому зміст п. 8 ч. 1 ст. 31, ст. 39 Закону України «Про Національну поліцію» вказує на те, що основною формою такого контролю є перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ, яка є одним з видів превентивних поліцейських заходів.

Основні положення стосовно проведення зазначених перевірок містяться у ст. 39 названого вище Закону, якою обумовлено, що поліція в порядку, визначеному МВС України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб-підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боеприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші

предмети, матеріали та речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведінки з ними та правил їх використання. Також поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боеприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ.

Правова основа контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї представлена також окремими нормами Положення про дозвільну систему (затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 576 з подальшими змінами) та Інструкції № 622. При цьому у нормативно-правових актах порядок здійснення такого контролю не конкретизовано достатньою мірою, що створює передумови для виникнення спірних ситуацій, які стають предметом судового розгляду.

У зв'язку з цим в постанові Верховного Суду від 08.04.2020 р. у справі № 816/107/17 констатовано, що ані положеннями Закону «Про Національну поліцію», ані Положення № 576 та Інструкції № 622 не встановлено особливостей щодо алгоритму дій контролюючого органу під час здійснення превентивних заходів по перевірці дотримання об'єктами дозвільної системи порядку виготовлення, зберігання та використання вогнепальної, пневматичної, холодної чи охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, як то підстав для їх проведення та умов за яких це можливо. Навпаки, законодавцем здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку

зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ визначено як обов'язок органів Нацполіції. Особливості процедури проведення такого контрольного заходу визначаються лише щодо огляду приміщень, де заходяться вказані предмети за участю, зокрема адміністрації (керівництва) юридичних осіб, а також форми акта, який складається у разі виявлення під час обстеження об'єктів дозвільної системи порушень⁴⁶.

Закріплюючи положення щодо проведення перевірок дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ, ч. 3 ст. 39 Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що поліція відповідно до порядку, визначеного МВС України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали та речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стенди, підприємства та майстерні з виготовлення і ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування) у випадку виявлення порушення правил поводження з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень. Схожі за змістом положення закріплено і у гл. 4 розд. I Інструкції № 622.

⁴⁶ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 8 квітня 2020 р. у справі № 816/107/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88654774>

Практичне застосування наведених положень законодавства супроводжується певними ускладненнями. А саме, виявляється, що в низці випадків опечатування та закриття поліцією певних об'єктів дозвільної системи (зокрема, підприємств і магазинів) унеможливило подальше усунення порушень на цих об'єктах. Зважаючи на це, замість опечатування зазначених об'єктів посадові особи поліції іноді приймають рішення про призупинення роботи об'єктів дозвільної системи до усунення виявлених порушень. У свою чергу, прийняття таких рішень дає привід для звернення до суду щодо їх оскарження, оскільки ані Законом «Про Національну поліцію», ані іншими нормативно-правовими актами не передбачено можливості призупинення роботи зазначених об'єктів. При цьому правомірність прийняття поліцією таких рішень суди оцінюють по-різному⁴⁷.

Так, рішенням Житомирського окружного адміністративного суду від 18 березня 2020 р. у справі № 240/616/20 задоволено позов приватного підприємства «Фобос» до посадових осіб Головного управління НП України в Житомирській області про визнання протиправними їхніх дій щодо призупинення функціонування належного позивачу магазину з торгівлі зброєю невійськового призначення.

У рішенні суд, зокрема, звернув увагу на те, що форма акту перевірки об'єкта дозвільної системи передбачена додатком 9 до Інструкції № 622. У п. 6 акту зазначена графа «Рішення щодо перевірки об'єкта». Форма акту перевірки об'єкта дозвільної системи передбачає прийняття одного з рішень: або дозволити подальше функціонування, зберігання і використання або заборонити чи опечатати (що конкретно), зазначити мотивування такого рішення). Аналізуючи акт перевірки суд дійшов висновку, що поліцейськими-відповідачами використано форму акту, яка

⁴⁷ Вітвіцький С.С., Захарченко А.М. Правове забезпечення контролю за дотриманням вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ. Українська поліцейська: теорія, законодавство, практика. 2021. № 2 (2). С. 78.

не передбачена додатком 9 до Інструкції № 622 та прийнято рішення про призупинення роботи об'єкту до усунення порушень, без зазначення мотивування такого рішення, тоді як форма акту перевірки об'єкта дозвільної системи не передбачає прийняття рішення про призупинення роботи об'єкту до усунення порушень⁴⁸.

Натомість суд апеляційної інстанції не погодився з такою позицією і вказав, що складений акт перевірки від 11.01.2020 має усі необхідні графи для занесення інформації у відповідності до додатку 9 до Інструкцій № 622 «Акт перевірки об'єкта дозвільної системи», з зазначенням виявлених порушень, терміну їх усунення та рішенням за результатами перевірки об'єкта. Колегія суддів не погодилася з висновками суду першої інстанції щодо невідповідності форми прийнятого рішення про призупинення роботи об'єкту, оскільки фактично вказане рішення прийняте з метою надання позивачу можливості усунути виявлені недоліки без закриття об'єкта дозвільної системи, який в такому разі опечатується. Крім того, заборона функціонування та призупинення роботи об'єкту дозвільної системи по факту є однаковою дією та має на меті однакові наслідки після їх прийняття⁴⁹. Така позиція була підтримана й Верховним Судом⁵⁰.

Під час розгляду справи № 816/107/17 Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду погодився із висновками судів попередніх інстанцій про правомірність застосування такого заходу реагування як опечатування та закриття об'єкта, де зберігається чи використовується зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, зберігання і викори-

⁴⁸ Рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 18 березня 2020 р. у справі № 240/616/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88296193>

⁴⁹ Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 5 серпня 2020 р. у справі № 240/616/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90845757>

⁵⁰ Постанова Верховного Суду від 20 квітня 2023 р. у справі № 240/616/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110380313>

стання яких визначено спеціальними правилами чи порядком та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ. За висновком суду, формулювання в оспорюваному рішенні «призупинити функціонування об'єкта до поновлення дозволу» за своєю суттю є закриттям об'єкта до усунення виявлених порушень⁵¹.

У вищезгаданій справі № 240/616/20 суди висловили неоднакову позицію й щодо визначення уповноважених представників юридичних осіб, у присутності яких мають проводитися перевірки об'єктів дозвільної системи (як це передбачено ч. 1 ст. 39 Закону «Про Національну поліцію», гл. 4 розд. I Інструкції № 622). Так, суд першої інстанції дійшов висновку, що з урахуванням вимог Інструкції № 622 органи поліції мають право оглядати приміщення, де знаходиться зброя, у присутності адміністрації підприємства, що перевіряється. Однак особа, у присутності якої посадовці ГУНП у Житомирській області проводили перевірку магазину ПП «Фобос», є продавцем та до адміністрації підприємства не належить, у зв'язку з чим відповідачем порушено положення Інструкції № 622 та проведено перевірку без представника адміністрації підприємства⁵². Разом з тим суд апеляційної інстанції застосував іншу позицію, посилаючись на те, що згідно з наказами директора підприємства про прийом на роботу та дозволом на право відкриття та функціонування об'єкта дозвільної системи вищевказана особа є відповідальною особою за облік та зберігання вогнепальної зброї, пристроїв та боеприпасів на цьому об'єкті дозвільної системи. Зважаючи на це, колегія суддів зазначила, що перевірку проведено відповідачами у присутності уповноваженого представника, відповідального за облік та збереження

⁵¹ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 8 квітня 2020 р. у справі № 816/107/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88654774>

⁵² Рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 18 березня 2020 р. у справі № 240/616/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88296193>

вогнепальної зброї, а тому відповідачі діяли в межах наданих повноважень на підставі норм чинного законодавства⁵³.

Пунктом 1.4 Інструкції № 622 передбачено, що контроль за дотриманням посадовими особами підприємств, установ, організацій та громадянами правил дозвільної системи органи поліції здійснюють, зокрема, шляхом проведення профілактичних заходів щодо попередження та припинення порушень правил дозвільної системи, а також притягнення осіб, що вчинили правопорушення, до відповідальності в порядку, встановленому законом. Поряд із цим статтею 255 КУпАП закріплено право уповноважених посадових осіб органів Національної поліції складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням встановлених правил поведінки із зброєю. До таких адміністративних правопорушень віднесено, зокрема, й порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів (ст. 191 КУпАП).

Розглядаючи матеріали у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 191 КУпАП, суди зазначають, що цією статтею встановлено відповідальність саме за порушення відповідних правил зберігання, носіння або перевезення зброї, тобто є бланкетною нормою і відсилає до нормативно-правового акту, що регулює певні правовідносини. Зважаючи на це, під час складання адміністративних протоколів про порушення, передбачені ст. 191 КУпАП, уповноважені працівники органів Національної поліції мають зазначати, які конкретні норми Інструкції № 622 порушено особами, які притягаються до відповідальності. Недодержання цих вимог має наслідком прийняття судами рішень про закриття провадження у справі.

Так, постановою судді Чигиринського районного суду Черкаської області від 28 червня 2022 року ОСОБУ_1 визнано

⁵³ Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 5 серпня 2020 р. у справі № 240/616/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90845757>

винним у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 191 КУпАП. Відповідно до постанови суду першої інстанції 14 травня 2022 року, близько 11:30 год., при перевірці працівниками поліції умов зберігання зброї за місцем проживання ОСОБИ_1 було виявлено порушення правил зберігання зброї, а саме в куті кімнати, в зібраному стані, за межами сейфу.

Разом з тим суд апеляційної інстанції зазначив, що суд першої інстанції неправильно зробив висновок про доведеність вини ОСОБИ_1 у вчиненні правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 191 КУпАП. В судовому засіданні суду апеляційної інстанції встановлено, що протокол про адміністративне правопорушення не відповідає положенням ч. 1 ст. 191 КУпАП. В протоколі про адміністративне правопорушення не зазначено суть правопорушення, а саме: яка зброя не відповідала правилам зберігання зброї, до якої класифікації відноситься дана зброя, не вказано місце зберігання вказаної зброї та адресу, а формулювання правопорушення у викладеній в протоколі формі та у фабулі судового рішення не відповідає диспозиції і не відображає усіх ознак правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 191 КУпАП.

Частиною 1 статті 191 КУпАП передбачено відповідальність саме за порушення відповідних «Правил зберігання, носіння або перевезення зброї», тобто є бланкетною нормою і відсилає до нормативно-правового акту, що регулює певні правовідносини, однак уповноваженою особою при складанні протоколу про адміністративне правопорушення не зазначено, які конкретні норми вказаних «Правил» (не вказано який пункт Правил чи Інструкції порушено і яких саме Правил чи Інструкції) не дотримані ОСОБОЮ_1 (Наказу МВС № 622 від 21.08.1998 року). Вищезазначені обставини виключають можливість притягнення ОСОБИ_1 до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення передбаченого ч. 1 ст. 191 КУпАП⁵⁴.

⁵⁴ Постанова Черкаського апеляційного суду від 28 липня 2022 р. у справі № 708/468/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105537790#>

Науково-практичне видання

ЗАХАРЧЕНКО Андрій Миколайович
АЛФЬОРОВ Сергій Миколайович

**РОЗГЛЯД СПОРІВ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ
ЗА ОБІГОМ ЗБРОЇ**

Коментар судової практики

Обкладинка *А. Юдашкіна*

Верстка *Ю. Ковальчук*

Технічний редактор *Ю. Назарова*

ЮРИДИКА
ВИДАВНИЦТВО

Підписано до друку 02.07.2023 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Droid. Цифровий друк.
Ум. друк. арк. 3,26. Наклад 100.
Замовлення № 032/0523.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.